

naujos pareigos

Tarp TFAI direktoriaus Gedimino Juzeliūno iššūkių – ir kinų kalba

Naujuoju VU Teorinės fizikos ir astronomijos instituto (TFAI) direktoriumi tapo prof. habil. dr. Gediminas Juzeliūnas. Administracinis darbas ir naujos pareigos žymiam mokslininkui – ne naujiena. Prieš tapdamas instituto direktoriumi penkerius metus (nuo 2008 m.) jis buvo instituto direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams. TFAI prof. G. Juzeliūnas dirba nuo pat instituto įkūrimo 1990 m., jam rūpi instituto ateitis.

Ar, Jums tapus Teorinės fizikos ir astronomijos instituto direktoriumi, numatomi kokie nors pokyčiai? Kokius uždavinius keliate sau ir kolektyvui savo vadovavimo institutui laikotarpiu?

Manau, kad šiuo metu instituto mokslinės veiklos rezultatai yra geri, vykdoma nemažai Lietuvos ir tarptautinių projektų, tarp jų tris visuotinės dotacijos projektus. Todėl didesni pokyčiai institute greičiau duotų neigiamų negu teigiamų rezultatų.

Planuojame būtinai renovuoti mūsų institutui priklausantį Planetariumą, kuris atlieka didelį švietėjišką darbą Lietuvoje, ypač tarp moksleivių. Tikimės, kad pavyks gauti išorinių lėšų šiam darbui atlikti.

Mums reikia pritraukti į institutą daugiau gabių studentų, doktorantų bei jaunųjų mokslininkų tiek iš Lietuvos, tiek iš užsienio. Tikimės, kad kitais metais pavyks įkalbėti sugrįžti į mūsų institutą labai gabų ir pro-

duktvų užsienyje dirbantį jaunąjį mokslininką iš Lietuvos, kuris paskui galėtų suburti institute perspektyvią mokslinę grupę.

Svarbiausi instituto mokslininkų uždaviniai yra novatoriška ir produktyvi mokslinė veikla, aktyvus darbas su studentais ir doktorantais, dalyvavimas moksliniuose projektuose ir įsitraukimas į naujus projektus, bendradarbiavimas su kolegomis Lietuvoje ir užsienyje. Taip pat svarbu tęsti aktyvią mokslo populiarinimo veiklą. Čia didžiausias vaidmuo tenka instituto Planetariumui ir Molėtų astronomijos observatorijai. Pagalbinio instituto personalo pagrindinis uždavinys yra sudaryti sąlygas sklandžiai instituto veiklai.

Nuo 2004 m. vadovavote keletui tarptautinių mokslinių tyrimų projektų. Vienas jų („Šviesos ir medžiagos koherentinė manipuliacija tamsių būsenų pagalba“) dar nesibaigęs. Kuris projektas Jums buvo įdomiausias, daugiausia davęs profesiniu požiūriu?

Vienas idomiausių buvo 2010–2012 m. vykdytas Europos Sąjungos (ES) BP7 projektas NAMEQUAM („Atominių ir molekulinų kvantinių terpių nanodizainas“). Projektas buvo naudingas ne tik mokslinės tematikos požiūriu, bet ir todėl, kad jame dalyvavo aštuonios žymios šaltųjų atomų mokslinės grupės iš Vokietijos, Austrijos, Ispanijos, Italijos, Šveicarijos ir Lenkijos. Vykdydamas projektą, buvo užmegzti glaudūs moksliniai ryšiai su daugeliu šių grupių.

Jūsų minėtas dar nesibaigęs ES BP7 projektas remia mokslinį bendradarbiavimą su Rusijos, Latvijos ir Taivano mokslininkais tiriant atomų valdymą su šviesos pagalba. Vykdydamas šį projektą, taip pat užsimezgė nauji ryšiai su kolegomis užsienyje, tik ne į vakarus, bet į rytus ir šiaurę nuo Lietuvos. Rugsėjo mėnesį Vilniaus universitete organizavome šio bei kito mūsų vykdomų tarptautinių projektų dalyvių seminarą.

Na, o įdomiausias iš vykdytų tarptautinių projektų yra šiuo metu Lietuvos mokslo tarybos remiamas bendradarbiavimo su greta Vašingtono JAV nacionaliniame standartų ir technologijų institute (National Institute of Standards and Technology) šaltuosius atomus tiriančia Iano Spielmano mokslinė grupė projektas. Ką tik lankiausi grupės laboratorijose. Įdomu buvo stebėti, kaip projekto metu išplėtotos teorinės idėjos yra įgyvendinamos naujuose I. Spielmano grupės eksperimentuose. Šiuo metu grupė pradeda vykdyti eksperimentus, kuriais bandoma įgyvendinti mūsų bendruose su amerikiečiais straipsniuose pasiūlytus ir teoriškai ištirtus naujus būdus sukurti sukinio-orbitos sąveiką bei dirbtines dimensijas labai šaltiesiems atomams.

Vienu savo pomėgių vadinatė užsienio kalbas. Ką Jums suteikia kalbų mokėjimas? Kokias jų mokate, kokias norėtumėte išmokti?

Be lietuvių kalbos, gerai moku anglų ir rusų kalbas, galiu susikalbėti prancūziškai bei vokiškai. Kalbų pramokau pasinaudojęs likimo suteiktomis galimybėmis. Rusų kalbą gerai išmokau, nes buvome ilgai okupuoti Sovietų Sąjungos, anglų kalbą – nes apie trejus metus dirbau Rytų Anglijos universitete ir metus – JAV Oregono universitete, be to, nuolat tenka angliškai bendrauti su kolegomis iš užsienio. Vokiškai pramokau dirbdamas Ulmo universitete (Vokietija). Na, o prancūzų kalba – mano dabartinis pomėgis. Prancūziškai pradėjau mokytis prieš penkerius metus, kai prasidėjo mūsų mokslinio bendradarbiavimo su Paryžiuje dirbančiais kolegomis projektas. Nors projektas jau baigėsi, stengiuosi neprarasti ryšio su šia kalba. Šią vasarą dalyvavau Kvebeke vykusiame Amerikos fizikų draugijos konferencijoje. Kvebeke kalbama prancūziškai, tad šios kalbos žinios tikrai pravertė.

Ateityje norėčiau išmokti italų arba ispanų kalbą. Tačiau artimiausiu laiku ketinu pradėti lankyti kinų kalbos

V. Jadzgevičiaus nuotr.

Prof. GEDIMINAS JUZELIŪNAS – fizikas, Teorinės fizikos ir astronomijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas. Nagrinėja šaltųjų atomų ir kondensuotų sistemų sąveiką su spinduliuote. Paskelbė apie 70 mokslinių straipsnių ISI Web of Science (WOS) duomenų bazei priklausančiuose mokslo leidiniuose. Šie profesoriaus darbai iš viso buvo pacituoti apie 1600 kartų, o darbų citavimo h indeksas yra 22. Tai reikštų, kad 22 straipsniai yra pacituoti ne mažiau kaip 22 kartus. Prof. G. Juzeliūnas yra paskelbęs tris apžvalginius mokslinius darbus tarptautinių leidyklų išleistų monografijų dalyse ir apžvalginį straipsnį didžiausių tarp fizikinių žurnalų citavimo indeksą – 51 – turinčiame leidinyje „Reviews of Modern Physics“. Praėjus dvejiems metams po pastarojo straipsnio išspausdinimo, jis jau yra pacituotas per 200 kartų. Du kartus profesorius buvo kvieistas pristatyti pasaulio mokslinei visuomenei svarbiausius savaitės fizikos pasiekimus Amerikos fizikų draugijos leidinyje „Physics“.

Teorinės fizikos ir astronomijos institute mokslininkas subūrė apie dešimties tyrėjų kvantinės optikos ir labai šaltųjų atomų fizikos mokslinę grupę. Šiuo metu prof. G. Juzeliūnas vadovauja dviem doktorantams, kurių vienas yra atvykęs iš Irano. Yra laimėjęs A. Humboldto stipendiją moksliniam darbui Vokietijoje (1997–1998) ir Fulbrighto stipendiją moksliniam darbui JAV (2000–2001), apdovanotas Lietuvos mokslo premija (2007) ir VU rektoriaus mokslo premija (2010).

kursus VU Konfucijaus institute, kadangi bendradarbiaujame su Kinijos ir Taivano mokslininkais. Tik nežinau, kaip pavyks šis iššūkis, nes kinų kalba ir ypač raštas labai skiriasi nuo indoeuropiečių kalbų.

Esate baigęs fiziką Vilniaus universiteto Fizikos fakultete. Jame įgijote daktaro, o Teorinės fizikos ir astronomijos institute – habilituoto daktaro mokslinį laipsnį. Kuo Jus sudomino fizika? Galbūt vaikystėje svajojote tapti kuo nors kitu? (Esate žymaus kompozitoriaus sūnus, gal grojate koku nors muzikos instrumentu?)

Vaikystėje tėvai nesėkmingai ban-

dė iš manęs padaryti muzikantą ir penkerius metus buvau verčiamas mokytis skambinti fortepijonu. Tam labai priešinau, todėl tėvai, pastebėję, kad man neblogai sekasi matematika, pervedė mane į A. Vienuolio vidurinės mokyklos sustiprintos matematikos klasę. Baigęs A. Vienuolio mokyklą, pasirinkau teorinės fizikos studijas Vilniaus universitete. Fizika mane traukė dėl jos universalumo, neįprasto mikroskopinių kūnų aprašymo kvantinės fizikos dėsniais. Tai ir yra mano dabartinio darbo sritis. Manau, kad pasirinkau tinkamą specialybę.

Parengė LIANA BINKAUSKIENĖ

Dr. Virginija Uksienė: „Doktorantai – svarbūs universiteto „veido“ kūrėjai“

VU Doktorantūros ir rezidentūros skyriui jau vadovauja dr. Virginija Uksienė. Naujoji šio skyriaus vadovė yra mūsų universiteto alumnė, baigusi Chemijos fakultetą, 1992 m. apsigynusi daktaro laipsnį fizinių mokslų srityje. Dr. V. Uksienė yra sukaupusi 18 metų darbo patirtį Lietuvos mokslo taryboje. Šį rudenį sugrįžusi į VU ir pradėjusi vadovauti vienam iš jo skyrių, dr. V. Uksienė turi savo viziją apie doktorantūrą universitete ir sieks ją paversti realybe.

Kokius svarbiausius darbus numatote pradėjusi vadovauti Doktorantūros ir rezidentūros skyriui?

Universitetas vienas ar su kitomis aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų institucijomis vykdo doktorantūrą 26 mokslo kryptyse. Kiekvienoje mokslo kryptyje yra sutelktos geriausios Lietuvos mokslininkų pajėgos, mokslininkai dalyvauja doktorantūros komitetų, kurie yra atsakingi už doktorantų studijų ir mokslinių tyrimų vykdymą, veikloje, tačiau stinga glaudesnių ryšių tarp šių komitetų. Bendradarbiavimas tarp kai kurių mokslo kryptų doktorantūros komitetų yra būtinas siekiant užtikrinti doktorantūros studijų kokybę. Tik konsoliduojant geriausių universiteto mokslinį potencialą, žinias, patirtį, drauge koordinuojant mokslinius tyrimus galima pasiekti puikių rezultatų. Mano nuomone, Doktorantūros ir rezidentūros

skyrius šiuo aspektu ir galėtų padėti padaliniais ir mokslininkams.

Sieksime sumažinti biurokratinio darbo, kurį tenka atlikti universiteto padaliniais tvarkant doktorantūros komitetų veiklos dokumentus.

Yra problemų ir rengiant rezidentus. Kai kurie teisės aktai, reglamentuojantys gydytojų rezidentų studijas, yra keistini, reikia inicijuoti jų pakeitimą.

Kaip sakė mokslo reikalų prorektorius prof. E. Butkus Senato komisijoje pristatydamas tarptautinės ekspertizės rezultatus – ekspertų įspūdis buvo labai teigiamas, tačiau yra dar tokių vietų, kur mums reikia pasitempti. Ar galėtumėte įvardyti, Jūsų manymu, pagrindines VU doktorantūros silpnąsias vietas, problemas, kurioms reikia skirti daugiau dėmesio?

Universitetui plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą ir integruojantis

į Europos aukštojo mokslo erdvę bei Europos mokslinių tyrimų erdvę, reikia ne tik skatinti dalyvavimą tarptautinės reikšmės moksliniuose projektuose, bet ir siekti pritraukti daugiau užsienio doktorantų. Šiuo metu universitete doktorantūroje studijuoja 800 doktorantų, iš jų – tik 10 užsieniečių.

Universitete stinga doktorantūros programų, skirtų bendrųjų gebėjimų ugdymui. Šios žinios reikalingos doktorantams savarankiškai sprendžiant mokslinių tyrimų problemas, taip pat pritaikant įgytas žinias tolimesnėje profesinėje veikloje.

Tai ir yra silpnosios vietos, kurioms reikia skirti daugiau dėmesio.

Kokia Jūsų doktorantūros VU vizija?

Doktorantūros tikslas – rengti mokslininkus, gebančius savarankiškai atlikti mokslinių tyrimų ir

eksperimentinės plėtos darbus ir spręsti mokslo problemas. Norėjęs, kad universitete doktorantams būtų sukurta palanki aplinka studijoms ir moksliniams tyrimams atlikti, dalyvauti tarptautinės reikšmės moksliniuose projektuose, stažuotėse užsienyje, o tapę jaunaisiais mokslininkais, jie sėkmingai integruotųsi į nacionalinę ir tarptautinę mokslo aplinką.

Posakį „Universitetas yra tiek universitetas, kiek jame yra mokslo“ norėčiau papildyti – kiek jame yra doktorantų, ne tik siekiančių gauti daktaro diplomą, bet ir su mokslininko smalsumu ir atsivylimu dalyvaujančių moksliniuose tyrimuose,

Doktorantūros ir rezidentūros skyriaus vedėja dr. Virginija Uksienė. V. Jadzgevičiaus nuotr.

vykdomuose universitete. Nors doktorantai yra nedidelė universiteto bendruomenės dalis, bet jų vaidmuo universitete yra labai ryškus ir svarbus – jie universiteto „veido“ kūrėjai, ir nuo jų priklauso, koks bus Vilniaus universitetas ateityje ir kiek jis bus matomas pasaulio universitetų reitinguose.

Parengė Liana BINKAUSKIENĖ